

ДУНАВСКА СТРАТЕГИЈА – СТАРА ИДЕЈА ЗА НОВИ ВЕК

Небојша Вељковић

Стратегија у изворном значењу представља *књигу о вештини ратовања*, а има корен у старогрчком појму *στρατηγία* који је значио лукавство или мајсторију. Данас се под стратегијом, у проширеном смислу, има у виду начин, средство или метод за доношење одлука којима се обезбеђују оквири за систематско промишљање и даје могућност једној земљи да решава међусобно повезана друштвена, економска и питања заштите животне средине на регионалном, националном и локалном нивоу. У овом есеју се говори о једној стратегији која траје цело једно столеће и има исти циљ. Она у Дунавском региону Србију као локалног актера поставља у ситуацију избора, данас као и пре једног века, у односу на став да „[ће] неуспех у томе да се изнова промисли, изнова обучи и прилагоди за будућност изнова произвести још једну групу економских губитника у историју“¹.

Нова стратегија уједињења Балканског полуострва

Сложеност концепта одрживог развоја захтева дугорочну политику, реформе институција и укључивање приватног и јавног сектора, кроз примену националне стратегије одрживог развоја, у конкретну праксу и акције. Србија се налази у дугогодишњој кризи која је погодила њену привреду, поготово велике друштвене и државне системе. Неизбежне и свестране, дубоке промене пред којима се налази привреда могу се извести ако се имају јасна визија привредне будућности и оствариви циљеви развоја у правцу модернизације. Актуелни процеси интеграције европског и светског тржишта и велика ограничења која карактеришу домаћи привредни амбијент јасно указују на потребу за интегрисањем секторских националних стратегија са одговарајућим на регионалном нивоу. Пример такве регионалне свеобухватне стратегије Европске Уније је Дунавска стратегија, која се базира на три стуба:²

- успостављање система безбедне пловидбе и развоја транспорта и пратеће инфраструктуре,
- заштита животне средине и одрживо коришћење природног богатства, и
- економски развој и јачање регионалне сарадње и партнерства у региону.

¹ Пол Кенеди, *Припрема за двадесет први век* (Београд 1993).

² Види: <http://www.dunavskastrategija.rs/sr/>

Србија се укључила у израду ове стратегије, чиме је наша земља у прилици да пружи важан допринос припреми овог интерног документа ЕУ. Посматрано у историјској перспективи, Дунав је за Србију увек имао стратешки значај, као што га има и данас када је након уласка Румуније и Бугарске у ЕУ (2007) постао “унутрашњи” водени пут ЕУ. Дунав је један од трансевропских коридора (коридор 7) и представља основни водени пут кроз територију ЕУ. Преко Рајне је повезан, каналима, са Северним морем и представља директну водену везу између Северног и Црног мора. Ове околности на најбољи начин илуструју значај „првог стуба“ стратегије, којим ЕУ настоји да успостави систем безбедне пловидбе и развој транспорта и пратеће инфраструктуре на целом току Дунава. Други стуб, заштита животне средине и одрживо коришћење природног богатства кроз испуњење захтева и задовољење стандарда Европске уније у области вода, један је од приоритета наше земље и важан је услов у процесу европских интеграција. Једна од активности која води усаглашавању са европским стандардима је и примена Оквирне директиве ЕУ у области вода, посебно кроз сарадњу у оквиру активности ICPDR-а и Дунавске комисије³. Трећи стуб, социо-економски развој, за Србију је као мултиетничку државу од посебног интереса, јер обухвата развој суседских односа, промоцију људских права, културних различитости, размене знања и права националних мањина.

Стабилност сва три стуба за Дунавски регион је од стратешког значаја за ЕУ јер је то хетерогена област у економском, еколошком и културном смислу, а истовремено државе у региону деле бројне заједничке ресурсе и међусобно су веома повезане. То значи да се догађаји у једном делу региона веома брзо преносе и имају последице на цео регион. У сливу Дунава живи око 115 милиона становника ЕУ, практично сваки пети становник. Слив Дунава обухвата простор од 800 000 км², а живот око 20 милиона становника непосредно зависи од саме реке, али пловидба Дунавом достиже само 10 одсто обима пловидбе која се одвија реком Рајном. Израчунато је да би повећањем капацитета пловидбе на осовини Црно море–Северно море за 30 процената око 5 милијарди тона терета могло да буде преусмерено на овај водени пут. Дунавска стратегија није фокусирана само на државе кроз које Дунав протиче, него и на цео дунавски слив, чиме је обухваћено 14 држава (8 су чланице ЕУ) од Немачке на извору до Украјине на ушћу Дунава у Црно море. Стратегија се заснива на „макрорегионалном“ приступу⁴, новом приступу у ЕУ који ојачава синергију између разних политика и координира напоре широког круга актера (региона, општина, међународних организација, финансијских институција, социјално-економских партнера и цивилног друштва) у оквиру концепта одрживог развоја.

---

³ Сарадња у дунавском региону има дугу историју. Дунавска комисија је основана 30. марта 1856. Прво седиште јој је било у Галцу (Румунија), а данас је у Будимпешти. То је била једна од првих европских институција.

⁴ Види: Sliv Crnog mora

Концепт одрживог развоја се може изразити општепримењеном еколошком формулом $Y=PP_{YP}T$, чије су три променљиве у корелацији, тако да утицај на животну средину (Y) зависи од: популације (P), потрошње и управљања ресурсима (P_{YP}) и технологије (T). Повећање броја становника, на више очигледних начина, увећава еколошки утицај на људско окружење. Под претпоставком да су остале променљиве у претходној формули константне, несумњиво да повећан број становника изазива веће загађење. Међутим, у овој еколошки оријентисаној расправи пораст или опадање људске популације неће бити разматрани с гледишта утицаја на животну средину, него ће послужити за неку врсту историјског осврта о томе како рђава политика и погрешне одлуке могу утицати на остварење идеја које не застаревају. Почетком 20. века, откад почињемо с нашим разматрањем, Србија је била у демографској експанзији. Међутим, иако на страни сила победница, Србија је из Првог светског рата изашла демографски поражена, у тој мери да није успела да поврати своју биолошку масу са којом је ушла у XX век. А и данас, сто година касније она се налази на сличној демографској „низбрдици“. С друге стране, на почетку XX века Србија је била у прилици да учествује као актер, и касније као управљач, једног пројекта који би по свим својим елементима превазилазио, што се добробити по њу саму тиче, оно што се сада, сто година касније, нуди као Дунавска стратегија. Контраверзе, нарочито међу историчарима, о околностима и оправданости учествовања Србије у започињању првог светског сукоба, заслужују да се сада размотре у једном новом светлу – светлу нове политике ЕУ према земљама западног Балкана и сталних сучељавања на нашој културној, научној и политичкој сцени о питањима европских интеграција.⁵

Стратегија регионална – рат светски – последице локалне

Регион Дунава и географски простор јужно од његове десне обале у средњем и доњем току, који се од краја XIX века назива Балканско полуострво, током историје су настањивали народи који су стварали и разграђивали државе у тежњи да обједине територије по етничком, верском или идеолошком принципу. То су успеле да понаособ, у вишевековном циклусу, остваре само две империје, римска (византијска) и османлијска. После тога је Балканско полуострво у цикличном хаотичном преображају, јер се налази на геостратешком раскршћу преко кога многи желе да пређу или да на њему остану, а поједини да друге у томе спрече.

Почетком XX века, у региону Дунава, под Аустро-Угарском су били Чеси, Словаци, Украјинци, Словенци, Хрвати, Срби. Дobar део Европе је био поприште

---

⁵ Текст угледног историчара Симе Ћирковића *Границе, мостови култура, европска интеграција* (НИН, 10. 12. 1989), који проблем интеграција сагледава у дугој историјској перспективи, и данас подсећа да „*сви морамо учествовати настојећи да у свом делу Европе постигнемо оно што је европски Запад већ постигао, да за краће време и са мање напора прођемо оно што је он прошао*“.

Види: <http://www.sepa.gov.rs/download/odrziviRazvoj/Sima.pdf>

опште територијалне амбиције владара, јер су Руси владали над Литванцима, Летонцима, Естонцима, Финцима, док су над Пољацима владали и Аустријанци, Немци и Руси. Империјализам је на Старом континенту имао облик владавине Европљана над Европљанима. Овако је *Стару даму*, вероватно, видео и Владимир Иљич Лењин из егзила у Швајцарској, која је у то време била светска метропола револуције. Лењин је сматрао да радници различитих земаља не могу бити непријатељи, јер имају исте и заједничке непријатеље, руског цара и друге владаре и капиталисте, и да зато треба да окрену пушке на те душмане уместо да пуцају једни на друге. Своју теорију империјализма он је изнео у делу *Империјализам као највиши стадијум капитализма*, које је написао у то време, а објавиће га 1917. године после повратка у Русију. Своју теорију револуције он ће претворити у праксу и допринети пропасти прве од три европске империје у вртлогу Првог светског рата.

Један други актер историјских промена, вероватно свестан европске друштвене стварности, енергични аустроугарски надвојвода Франц Фердинанд, у жељи да обнови двојну монархију свога стрица која се распадала намеравао је да од ње створи федерацију. Амерички историчар Дејвид Мекензи тврди да је надвојвода био поборник политике тријализма, претварања Аустро-Угарске у тројну монархију. Желео је да уведе тројност тако што ће основати Краљевину Јужних Словена којој би се прикључиле Хрватска и Далмација, а касније и Србија. Мотиве за сарајевски атентат, по Мекензију, вероватно треба тражити у политици Франца Фердинанда, који је намеравао да оствари уједињење свих Јужних Словена у оквиру Дунавске краљевине.⁶ Надвојвода је несумњиво планирао да Србија буде успутна станица будућој тројној монархији у напредовању према Солуну. О томе је касније проговорио и надвојводин син, потврдивши да је његов отац планирао да створи једну федеративну државу од свих националности у Аустроугарској монархији, нагласивши да је таква федерација националних група под вођством Беча угрожавала интересе неких великих сила и да су оне, да би га зауставиле у извршењу тих реформи, у Сарајеву наоружале младе националисте.

Управо су пуцњи у Сарајеву 1914. године означили прекид економске политике Србије и њен „наставак другим средствима“, што је често цитирана изрека Карла фон Клаузевица. Тиме је била завршена вишедеценијска успешна економска и политичка борба Србије за еманципацију од Аустро-Угарске. Историографија о економској и социјалној историји Срба у Хабзбуршкој монархији XVII–XIX века показује да су Срби у овом делу Европе, такође, били носиоци привредног развоја и веза са матицом.⁷ Функционисање српске привреде крајем XIX и почетком XX века било је условљено трговинским уговором који је Србија закључила са Аустро-

---

⁶ Дејвид Мекензи, *Апис* (Горњи Милановац: Дечије новине, 1989), стр. 134.

⁷ Изузетно вредан истраживачки допринос у тој области дао је историчар Мита Костић (1886–1980), који је своја истраживања засновао углавном на неискоришћеним изворима из бечких и српских архива. Види: <http://www.sepa.gov.rs/download/odrziviRazvoj/Mita.pdf>

Угарском 1881. и који је касније дограђиван низом споразума. Тим трговинским уговором Србија је била потпуно економски усмерена према свом великом северном суседу, тако да је крајем XIX века 90 одсто њене спољнотрговинске размене остваривано са Аустро-Угарском. Србија се тих обавеза ослобађа тек од 1903. године мајским превратом, збацивањем династије Обреновића, и преокретом у спољнополитичкој оријентацији. Једна од мера којима је Србија покушала да елиминише утицај аустријске и мађарске индустрије било је доношење врло високих царинских тарифа за робу из те земље на свом тржишту, као и покушај да закључи царинску унију са Бугарском. Таква политика је изазвала познати царински и трговински рат (1906–1912) између Аустро-Угарске и Србије.⁸ Лишена великог тржишта привредно моћног северног суседа, српска економија је видела своју шансу у оријентацији према Солуну и у излазу на Егејско море у правцу Италије. Ови геополитички и привредни односи у којима се Србија нашла напуштањем трансверзалне осовине Беч–Будимпешта–Београд, условили су изналажење нове концепције просторно-привредног развоја.

У разматрању политике развоја тадашњег српског привредног простора добија на значају осовина Моравска–Вардарска долина. Наиме, *Друштво америчких инжењера* је финансирало израду генералног пројекта пловног пута Дунав–Егејско море, који је завршен у фебруара 1909.⁹ Тим пројектним решењем је био остварен део пројекта пловног пута од Северног до Средоземног мора кроз Србију. Пројектом је била предвиђена регулација Мораве и Вардара, са изградњом везног канала којим би се отворио пловни пут до Солуна укупне дужине 612 км, чиме би се (тадашња и садашња) дистанца преко Црног мора до Средоземља скратила за око 1.200 км, то јест за три дана вожње. (В. слику 1).¹⁰

Реализација овог великог пројекта уступила је место првом великом поспремању Балкана у XX веку. Без обзира на спорења о узроцима Првог светског рата, већина историчара се слаже о томе да је после атентата на аустроугарског престолонаследника и српског неиспуњења ултиматума који је уследио, рат био неизбежан. Иако бројно слабија, српска војска је све до јесени 1915. године успешно бранила земљу, када су је моћна аустро-немачка војска са севера и бугарске снаге са југа истовремено напале.

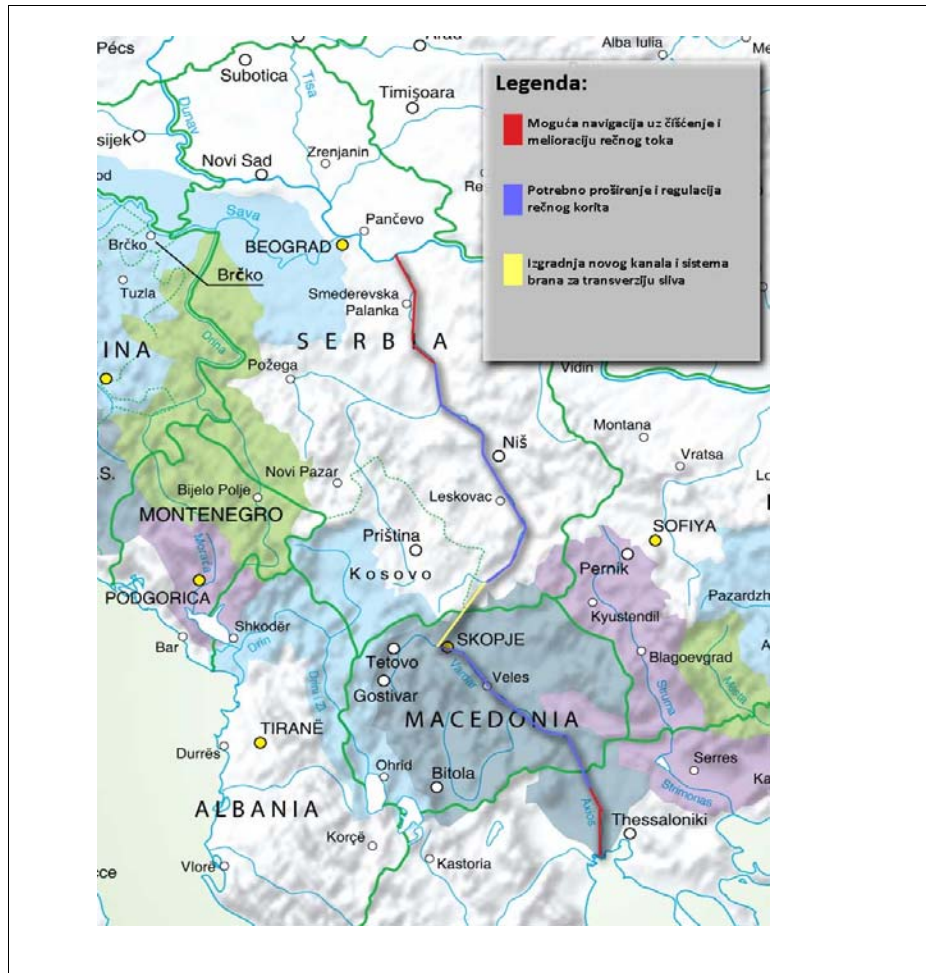
---

⁸ Бриљантну расправу о дубинским аспектима борбе Србије за економску еманципацију од Аустро-Угарске написао је почетком 1970-их велики амерички балканолог српског порекла Трајан Стојановић. Види: <http://www.sepa.gov.rs/download/odrziviRazvoj/Trajan.pdf>

⁹ Примерци овог пројекта, према коме је Друштво планирало изградњу пловног пута, нестали су у току Првог светског рата (Извор: *Водени мост Београд–Солун, пловни пут Морава–Вардар* (Београд: Ecolibri, 1995).

¹⁰ *Ibid*, стр. 21–25. На основу извода из књиге *The Danube-Aegean Waterway Project (1932)* може се анализирати техно-економски аспект решења: Предрачунска вредност изградње канала на Великој Морави у дужини од 155,3 км износила је 47.144 \$/km (цена сличних канала у Немачкој била је 40.000 \$/km), а цена пловног канала од Сталаћа преко Прешева до Солуна у дужини од 456,7 км износила је 111.425 \$/km. Укупна предрачунска вредност изградње пловног пута Дунав–Егејско море износила је ондашњих 66.400.000 \$.

Према данашњим ценама изградње великих канала, као нпр. Seine-Nord Europe Canal-а, од око 2 милијарде € за 100 км, укупна цена изградње канала Морава–Вардар/Аксиос–Егејско море била би око 18 милијарди €. (Примедба: Н.Вељковића)

Слика 1: Траса канала Морава–Вардар/Аксиос–Егејско море (црвено: могућа пловидба уз чишћење и мелиорацију; плаво: потребно проширење и регулација речног корита; жуто: изградња новог канала и система брана за трансверзију слива)
[http://www.danube-cooperation.com/libra ... novski.htm](http://www.danube-cooperation.com/libra...novski.htm)

Српска војска је оскудевала у оружју, одећи и лековима, земљу је захватила епидемија тифуса и заједно са последицама ратних дејстава усмртила је преко 130.000 војника и цивила. Али, тифус није била једина болест. Амерички војни дописник на пропутовању кроз Србију према Источном фронту и Русији записао је да су велике богиње, скерлетна грозница, шарлах и дифтерија харали дуж главних друмова, а у забаченим селима је било и случајева колере. Србија је била опустошена земља у којој су бојна поља, села и друмови заударали на плитко закопане мртваце и у којој су и потоци били загађени лешевима људи и коња, док су људи на огромно пустошење епидемије гледали с неком врстом мрачног поноса, као што је средњевековна Европа гледала на “црну смрт”- кугу.¹¹ Битка за Србију се завршила стравичним повлачењем преко Албаније и Црне Горе у новембру 1915. године, да би у пролеће 1916. реорганизована српска војска заузела своје место на Солунском фронту са укупно око 120.000 бораца, заједно с

¹¹ Џон Рид, *Рат у Србији 1915* (Цетиње: Обод, 1975), стр. 14–15.

француским, енглеским и нешто италијанских и руских трупа. То је било све што је преживело. Рачуна се да је око 100.000 српских војника умрло, погинуло или нестало у повлачењу преко албанских гудура током 1915. У борбама на Солунском фронту до новембра 1916. године, када је ослобођен Битољ, српски губици су били тако велики да су се три српске армије свеле на две. Завршетак I светског рата Србија је дочекала са оствареним национални циљевима из Нишке декларације (1914), али су њени људски губици били највећи у дотадашњој историји. На основу демографских података добијених из историјских и статистичких извора на графичком приказу су представљена два демографска понора српског народа у претходна три века (График 1). У XX век Србија је ушла с двовековним континуираним демографским успоном који показује изразити раст и поклапа се са периодом крчења шума и сталног повећавања пољопривредног земљишта, који је почео од 1830-тих година, после ослобођења од Турака. Наговештаји другог демографског понора јавили су се још почетком 80-тих година XX века, да би од 90-тих година у Србији природни прираштај имао изразито негативан тренд.¹²

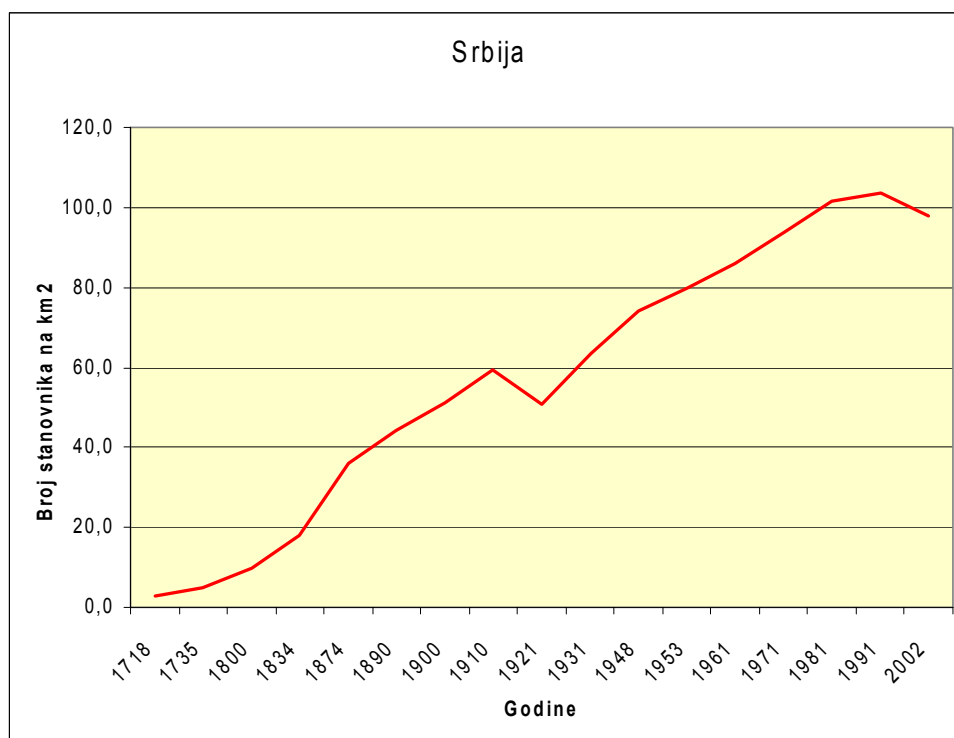

График 1: Кретање густине становништва на територији Србије у периоду од 1718. до 2002. год.¹³

¹² Подаци за 2005. год. и 1990. год. показују да је број живорођених опао за нешто више од 20%, док је број умрлих порастао скоро за четвртину (24,9%). Према процени Републичког завода за статистику, Србија је у 2007. години имала у односу на попис из 2001. године око 122.000 становника мање.

¹³ Извор за период 1718–1910.: Trajan Stojanović, *Balkanski svetovi: Prva i poslednja Evropa* (Beograd: Equilibrium, 1997) 246-247; за период 1921–2002.: Завод за статистику Републике Србије, *Упоредни преглед броја становника (централна Србија)*, Београд 2002.

Еколошка формула $У=ПП_{УР}T$, чије се три променљиве могу разматрати са етичког становишта одговорности према будућим генерацијама, што је и основа одрживог развоја, у нашем случају добија сасвим другу димензију. Какву одговорност имамо у односу на обавезу да стварамо материјална добра за наредне генерације и доносимо далекосежне одлуке које ће омогућити покољењима просперитет? Доносиоци одлука имају одговорност да између алтернатива које се нуде, у складу са националним потребама и међународним околностима, изаберу она решења која дугорочно омогућују просперитет будућим генерацијама.

Географско-комуникацијски положај Србије, посматрано са гледишта потреба Европе, од почетка XX до почетка XXI века се не мења. Циљеви и приоритети Дунавске стратегије, као што су: унапређење транспортне инфраструктуре и енергетских веза, заштита околине и борба против загађења; унапређење економске сарадње и одрживог развоја и културне сарадње и туризма; унапређење сарадње у области превенције природних катастрофа (поплаве и друго), односно јачање сарадње у сектору безбедности – усагласиви су са пројектом изградње *Пловног пута Дунав–Егејско море* из 1909. године. Изградњом пловног пута са севера на југ Европе речни и речно-поморски саобраћај би био усмерен кроз Мораву, а Поморавље би постало *европска фабрика хране*. Изградња таквог канала је веома сложен грандиозан подухват који би укључивао антиерозионе и хидромелиорационе радове у сливу Мораве. Изградњом хидромелорационих система од највиших планинских пашњака до воћарских и повртарских зона, кроз програм агротехничких радова била би унапређена пољопривредна производња у сливу Мораве. Такође, Пожаревац, Велика Плана, Свилајнац, Светозарево, Ћуприја, Параћин, Ниш, Лесковац, Владичин Хан, Врање и Бујановац постали би лучки градови са речно-поморским везама са светом. Мале вештачке акумулације као саставни хидрограђевински објекти, са системом канала за наводњавање, представљале би основу за управљање водама на целом сливном подручју и пловном путу с могућношћу изградње малих хидроелектрана.¹⁴

Међутим, посматрано са гледишта пројекта *Пловног пута Дунав–Егејско море* из 1909. године, геополитичко-економска позиција Србије је данас битно другачија. Река Дунав и њени придружени транспортни коридори представљају потенцијал економског развоја земаља региона које су и чланице ЕУ. Зато изградња пловног пута од Северног до Средоземног (Егејског) мора кроз Србију за сада није у стратешким приоритетима ЕУ. С друге стране, у средњем току Дунава, току кроз Србију, смештени су наши највећи енергетски капацитети и значајне резерве минералних сировина, пре свега лигнита. Ту се налазе и објекти

---

¹⁴ Данас у сливу Мораве постоје само четири значајна хидроенергетска објекта укупне инсталисане снаге око 200 MW, док је хидроенергетски потенцијал само Велике Мораве 260 MW. Примера ради, на делу Дунава кроз Аустрију у дужини од 350 km изграђено је девет проточних хидроелектрана укупне инсталисане снаге 2.000 MW.

енергетске мрежне инфраструктуре, гасоводи високог притиска, део Јадранског нафтовода, далеководи за пренос електричне енергије на регионалном нивоу, две рафинерије те складиште нафте и гаса. Србија није чланица ЕУ и није могла да непосредно учествује у процесу усвајања европског акционог програма за унутрашње пловне путеве - NAIADES (*Integrated European Action Programme for Inland Waterway Transport*) и дефинисања и активирања платформе за његову примену (PLATINA project).

Укупно гледајући, Дунавска стратегија је осмишљена у функцији већег просперитета, безбедности и мира за житеље региона, посебно кроз јачање прекограничне, трансрегионалне и транснационалне сарадње и координације.

Одговорност према будућим генерацијама – стратешке активности

Расправа у овом есеју посредно ставља у први план, у складу с начелима одрживог развоја, морални однос садашње генерације према питањима која су садржана у формули $У=ПП_{УР}Т$. Да ли садашње становништво, тачније речено доносиоци одлука, имају такав утицај на начин потрошње и управљање ресурсима и избор технологија производње да та решења крше одговорности према будућим генерацијама. Одговорност се у нашем случају више односи на одлуке које се тичу стратегије привредног развоја и управљања природним ресурсима него загађивања животне средине. Упоредни приказ пројекта *Пловни пут Дунав–Егејско море* из 1909. године и Дунавске стратегије из 2011. године је управо мисаона вежба, с елементима компаративне анализе о једној пропуштеној историјској прилици. Оно што се није променило током једног столећа је настојање великих западних сила да обједине тржишта руководећи се мислима Адама Смита који је језгровито рекао: “Подела рада је ограничена опсегом тржишта”.¹⁵

Управо изводи из Резолуције Европског парламента поводом Дунавске стратегије наглашавају да Уговор из Лисабона¹⁶ потврђује привредну кохезију као циљ, наглашавајући да стратегија ЕУ за Дунавски регион може значајно да допринесе остварењу боље координације између регионалних и локалних власти и организација које делују у Дунавском региону, што би омогућило

---

¹⁵ Ово је наслов трећег поглавља Смитовог дела *Истраживање природе и узрока богатства народа* (1776), где у првом пасусу пише: „Кад је тржиште веома мало, нико не може имати никаквог подстицаја да се потпуно посвети једном занимању, јер недостаје могућност замене целог оног вишка производа његовог рада, који прелази и надмашује његову потрошњу, за оне делове производа рада других људи који су му потребни.“

¹⁶ *Лисабонски уговор* (пун назив: *Уговор из Лисабона о изменама и допунама Уговора о Европској унији и успостављању Европске заједнице*), међународни је уговор који је потписан у Лисабону 13. децембра 2007. године с циљем решавања питања даљег институционалног функционисања Европске Уније. Лисабонски уговор допуњује постојеће уговоре о Европској унији и Европској заједници, не замењујући их. Уговор је ступио на снагу 1. децембра 2009. године.

просперитет, одрживи развој, отварање радних места и безбедност у овој области. Позиција Србије за учешће у изради свеобухватне стратегије Европске Уније за регион Дунава се састоји у реализацији низа стратешких активности на њеној територији у оквиру све три приоритетне области. Да би се унапредила повезаност и систем комуникације неопходно је усвојити адекватан стратешки и законски оквир у области водног транспорта у складу са европским стандардима и праксом, и постићи неопходне услове за несметану пловидбу кроз успостављање прописаних габарита пловног пута на критичним секторима. Ово се посебно односи на уклањање неексплодираних експлозивних средстава и на потопљене објекте из Другог светског рата и НАТО интервенције на читавом току Дунава. Претходне активности су предуслови за озбиљне инфраструктурне пројекте у области енергетске мрежне инфраструктуре у циљу регионалног повезивања мрежа за транспорт нафте и гаса односно пренос електричне енергије. Зато је потребно изградити део Паневропског нафтовода (*PEOP – Pan European Oil Pipeline*) на траси кроз Републику Србију, довршити изградњу аутопута у Коридору 10, као и друге друмске правце и обилазнице који обезбеђују бољу саобраћајну доступност и везу с терминалима, али и реконструисати, ревитализовати и модернизовати железничку мрежу и терминале који гравитирају Дунаву.

У приоритетној области заштите животне средине испуњење захтева и задовољавање стандарда Европске уније у области вода је важан услов у процесу европских интеграција наше земље. Једна од активности која води усаглашавању са европским стандардима је и примена директива ЕУ у области вода, посебно кроз сарадњу у оквиру активности ICPDR-а и Дунавске комисије. Република Србија је 2003. године ступила у чланство Међународне комисије за заштиту реке Дунава (ICPDR) и ратификовала Конвенцију о сарадњи на заштити и одрживом коришћењу реке Дунав. У децембру 2009. године усвојен је План управљања сливом реке Дунав са програмом мера, којим су се државе чланице обавезале да у периоду до 2015. године донете мере и реализују. За Србију је значајно да реализација Дунавске стратегије не предвиђа посебна средства, уместо тога рачуна се на ефикасније коришћење постојећих инструмената и фондова ЕУ. То значи да се могу користити средства *Структурних фондова ЕУ* (фондови који се за развој додељују државама чланицама, кандидатима и потенцијалним кандидатима) и *Међународних финансијских институција*.

Европска Унија настоји да Дунавском стратегијом ојача геостратешку позицију региона Црног мора, јер Дунав заједно с припадајућим каналима и реком Рајном повезује Северно море са Црним морем. Дунавски регион представља међусобно повезану област са хетерогеним економским капацитетима и регионалним разликама чиме јединствена стратегија поспешује интегрисани развој. Ово је од посебног значаја за Србију јер Дунав кроз нашу земљу протиче у дужини од 587,4 km.